

Н. А. Сіцинський,
к. держ. упр., докторант,
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ В РАМКАХ ЩОРІЧНОЇ МЮНХЕНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З БЕЗПЕКИ

N. Sitsinskiy,
Candidate of sciences in public administration,
Ph.D. candidate of V.I. Vernadsky Taurida National University, Kyiv

FEATURES OF FOREIGN POLICY DISCOURSE DURING THE ARMED CONFLICT IN THE EAST
OF UKRAINE IN THE FRAMEWORK OF THE ANNUAL MUNICH SECURITY CONFERENCE

У статті розглянуто зміст поняття "політичний дискурс", його мету; зазначено, що політичний дискурс виконує сім основних функцій: інформаційну, інструментальну, прогностичну, нормативну, легітимуючу, переконання та політичної пропаганди. Розкрито особливості зовнішньополітичного дискурсу в період збройного конфлікту на Сході України в рамках Мюнхенської конференції з безпеки. Наголошено на тому, що відновлення територіальної цілісності Української держави, реінтеграція тимчасово окупованих і неконтрольованих територій та відновлення миру — це пріоритетні завдання політики забезпечення національної безпеки у зовнішньополітичній сфері, вирішення яких можливе лише за умов ефективної взаємодії, синергії та злагодженої роботи всіх заінтересованих суб'єктів як на національному, так і міжнародному рівнях з урахуванням результатів зовнішньополітичного дискурсу у сфері зовнішньої політики та політики безпеки.

The article considers the concept of "political discourse", his goal; noted that political discourse performs seven major functions: informational, instrumental, prognostic, normative, legitimacy, beliefs and political propaganda. The features of the foreign policy discourse in the period of the armed conflict in the East of Ukraine in the framework of the Munich security conference. It is noted that the restoration of the territorial integrity of the Ukrainian state, the reintegration of the temporarily occupied and uncontrolled territories and the restoration of peace is a priority policy of national security in foreign policy, the solution of which is possible only under condition of effective cooperation, synergy and teamwork of all stakeholders, both at national and international levels, taking into account the results of foreign policy discourse in the field of foreign and security policy.

Ключові слова: політичний дискурс, зовнішньополітичний дискурс, національна безпека, зовнішньополітична сфера, зовнішні виклики національній безпеці, Мюнхенська конференція з безпеки, Військова агресія Російської Федерації проти України.

Key words: political discourse, political discourse, national security, foreign policy sphere, external challenges to national security, the Munich security conference, the military aggression of Russian Federation against Ukraine.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Для реалізації стратегії Кремля російські державні органи створили комплексну систему примушення держав СНД до об'єднання. Така система використовує

інструменти політико-дипломатичного, економічного, насамперед енергетичного, інформаційно-пропагандистського і (у разі доцільності) воєнного тиску з широким використанням технологій підривної діяльності,

теоретично розроблених і практично випробуваних ще за часів сталінського СРСР. Складовою частиною цієї системи мала стати теоретично опрацьована і практично випробувана парадигма "гібридної" війни [1].

Отже, прагнучи перешкодити волі Українського народу до європейського майбутнього, РФ у 2014 р. окупувала частину території України — Автономну Республіку Крим і м. Севастополь, розв'язала військову агресію на Сході України й намагається підірвати основи міжнародної безпеки та міжнародного права, уможливити безкарне застосування військової сили на міжнародній арені.

Агресивна природа російського імперіалізму, на якій побудовано всю внутрішню й зовнішню політику Російської Федерації, призвела до того, що Росія не лише зазіхнула на незалежність, суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність державних кордонів України, а й завдала нищівного удару по основоположним нормам і принципам міжнародного права. Тому відновлення територіальної цілісності Української держави, реінтеграція тимчасово окупованих і неконтрольованих територій та відновлення миру — це пріоритетні завдання політики забезпечення національної безпеки у зовнішньополітичній сфері, вирішення яких можливе лише за умов ефективної взаємодії, синергії та злагодженої роботи всіх заінтересованих суб'єктів як на національному, так і міжнародному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що класичними працями, у яких досліджуються проблеми дискурсу, можна назвати наукові публікації Ю.Габермаса, Т.А. Ван Дейка, М. Фуко та М. Гайдегера.

Деякі теоретико-методологічні аспекти політичного дискурсу знаходять своє відображення в працях зарубіжних і вітчизняних науковців, серед яких слід відзначити П. Кузьміна, М. Ільїна, Є. Шейгал, О. Міхальову, Є. Переверзева, Є. Кожем'якіна, Г. Почепцова, В. Павлуцьку, М. Гаврилову, Дж. Сейдел, М. Гейса та ін.

Водночас дослідження, у яких розкрито особливості зовнішньополітичного дискурсу в період збройного конфлікту на Сході України в рамках щорічної Мюнхенської конференції з безпеки, практично відсутні, що зумовлює необхідність у проведенні подальших наукових пошуків із означеної проблематики.

МЕТА СТАТТІ

Мета цієї статті полягає в розкритті змісту поняття "політичний дискурс" та окресленні особливостей зовнішньополітичного дискурсу в період збройного конфлікту на Сході України в рамках щорічної Мюнхенської конференції з безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Досягнення вищезазначеної мети вимагає належного теоретичного аналізу наукових підходів до розуміння поняття "політичний дискурс".

Так, з точки зору науковців, політичний дискурс загалом розуміється як політичне спілкування. У вузькому сенсі — це спеціалізований текст, що має певну логіку, композиційну цілісність та власну мову. У широкому сенсі фокус аналізу політичного дискурсу охоплює дійових осіб, об'єкти, обставини, контекст, час, вчинки тощо.

На думку П. Кузьміна, "...дискурс у політиці можна розглядати як спосіб комунікації, заснований на вербальному та невербальному обміні ідеями, позиціями, поглядами учасників політичного життя відповідно до з їх переконань та певних правил, норм з метою прийняття політичних рішень" [2, с. 223]. Політичний дискурс має низку особливостей, які пов'язані, власне, зі специфікою політичної діяльності та політики в цілому. Деякі вчені вважають, що політичний дискурс — це дискурс політиків, що формується в контексті функціонування політичних інститутів і є політичним, якщо супроводжує політичний акт у відповідній інституційній атмосфері.

Відзначимо, що характер політичного дискурсу перебуває в прямій залежності від його предмета, завдань, які постають перед суб'єктами політичної діяльності, рівня професійності політиків, а також рівня політичної та громадянської культури суспільства. Політики, особливо політичні експерти, повинні вловлювати сенс політичної гри. Політичні висловлювання і думки експертів мають достатньо відносний статус, вони набувають сенсу тільки у співвідношенні з іншими висловлюваннями, що виголошуються представниками інших позицій. Крім того, політичне поле саме по собі є певною мірою автономним, воно не залежить від інших полів або соціальних сил. Одна з його головних властивостей полягає в тому, що професіонали можуть розраховувати на успіх лише спираючись на групи та сили, які перебувають поза межами поля, а значна частина створення політичного дискурсу полягає в продукуванні гасел та обіцянок [3].

Суб'єктами дискурсу в політиці рухає політичний інтерес, який можна визначити як спрямованість свідомості соціальних груп та індивідів на усвідомлення політичних потреб, що виникають. Характер політичного інтересу зумовлений об'єктивним становищем цих груп та індивідів в соціально-економічній та політичній структурі суспільства, їх політико-культурними уявленнями і традиціями, їх світоглядними принципами та цінностями [2, с. 224].

Нами поділяється точка зору В. Павлуцької, що суспільне призначення політичного дискурсу полягає в тому, щоб навіяти адресатам — громадянам необхідність "політично правильних" дій та оцінок, тобто метою політичного дискурсу є не опис, а створення ґрунту для переконання адресатів, спонукання до дії, це й визначає ефективність політичного дискурсу. Мова політичного дискурсу насичена символами, а успіх і ефективність визначається тим, наскільки ці символи співзвучні з масовою свідомістю: політик повинен вміти доторкнутися до потрібної струни у свідомості, висловлювання політика мають бути спрямовані на "споживачів" політичного дискурсу. Однак не завжди така пропаганда є аргументованою і не завжди є логічно зв'язаною [3].

Отже, політичний дискурс необхідно розглядати з різних кутів зору. Зокрема І. Петренко дає таке визначення цього поняття. Політичний дискурс — опосередкований певною соціокультурною традицією спосіб комунікації, заснований на обміні, навіюванні та пропаганді певних ідей, позицій та поглядів учасників політичного життя, задля досягнення політичних цілей, які переважно пов'язані з питаннями влади [4].

Політичний дискурс виконує сім основних функцій: інформаційну, інструментальну, прогностичну, нормативну, легітимуючу, переконання та політичної пропаганди. Спинимось на характеристиці кожної функції докладніше, зокрема:

— інформаційна функція реалізується на основі взаємодії між суб'єктами політики та засобами масової інформації (далі — ЗМІ). Політичний дискурс завжди прагне до об'єктивації своїх інформаційних елементів. Проекція інформаційного поля дискурсу на аудиторію, що здійснюється в основному через ЗМІ, є необхідною умовою підтримання владних відносин у суспільстві;

— інструментальна функція забезпечує механізми інформаційного відтворення політичного дискурсу в суспільстві, її основу складають взаємовідносини влади та ЗМІ. Суть цих взаємовідносин полягає в тому, що влада прагне тотально контролювати інструменти відтворення політичної інформації в суспільстві, які фактично перебувають повністю в руках у ЗМІ. У свою чергу, ЗМІ справляють значний вплив на політичний дискурс, володіючи монополією на інструменти підтримання та зміни співвідношення політичних сил у суспільстві;

— функція нормування забезпечує розподіл ресурсів, який є найважливішим елементом змісту відносин домінування-підкорення в суспільстві. Також важливою рисою функції нормування є легітимне право на застосування насилля з боку влади;

— функції легітимації та прогнозу здійснюють внутрішньодискурсний зв'язок минулого, теперішнього та майбутнього, забезпечуючи підтримку певних відносин у суспільстві;

— функції переконання та політичної пропаганди забезпечують формування в соціумі тих думок та оцінок, які є необхідними для автора дискурсу. Специфіка політичного дискурсу саме і полягає у здійсненні політики та досягненні політичних цілей, які в переважній більшості пов'язані з питанням влади" [3].

Говорячи про ефективність політичного дискурсу, нами поділяється думка тих науковців, що створення ефективного політичного дискурсу неможливе без урахування залежності тих чи інших ролей політичного суб'єкта від його почуттів та емоцій. Різноманітні психологічні властивості розглядають психологічний вплив як фактор, який впливає на поведінку і визначає виникнення певних суспільних ролей та функцій. Дуже часто природа політичних явищ залежить від психологічних факторів більше, ніж від соціальних. Прикладом створення ефективного політичного дискурсу може слугувати створення образу ворога унаслідок чого хтось постійно вважається винним у всіх бідах і негараздах. Цей образ об'єднує суспільство на боротьбу і ним легше стає керувати [3].

Розглянувши зміст поняття "політичний дискурс", ми у своїй науковій праці будемо намагатися розкрити особливості зовнішньополітичного дискурсу в період збройного конфлікту на Сході України в рамках щорічної Мюнхенської конференції з безпеки.

Зазначимо, що зовнішньополітичний дискурс — це побудова міжнародних публічних комунікацій (різновид комунікації), що поєднує в собі засоби (інструменти) та методи з метою реалізації певних інтересів задля до-

сягнення визначених суб'єктом політичного процесу цілей в певному геополітичному середовищі.

Мюнхенська конференція з безпеки (нім. Munchener Sicherheitskonferenz, англ. Munich Security Conference) — щорічна конференція, що проводиться в Мюнхені (Німеччина) з 1962 р. До 1993 р. іменувалася Конференцією з військових питань (нім. Wehrkundetagung) і проводилася під егідою Християнсько-соціального союзу, з 1998 р. фінансується урядом Німеччини.

Учасниками форуму в перші 30 років були військові та політичні лідери держав НАТО, політологи і представники ЗМІ. З 1990-х рр. у конференції беруть участь представники України, Росії та інших країн Східної Європи (з 1995), Китаю, Індії, Японії [5].

Упродовж десятиріч Мюнхенська конференція з безпеки є центральним міжнародним форумом для зовнішньополітичного дискурсу щодо тем, пов'язаних з політикою безпеки.

Спинимось на зовнішньополітичних дискурсах, що відбулися на щорічній Мюнхенській конференції з безпеки у період з 2014 — 2017 рр., а саме Революції гідності, окупації частини території України — Автономної Республіки Крим і м. Севастополь та збройної агресії РФ на Сході України.

Під час ювілейної 50-ї Мюнхенської конференції з безпеки в 2014 р. обговорювалася ситуація в двох країнах — Сирії та Україні. У цій конференції взяли участь 18 глав держав і урядів, 50 міністрів закордонних справ і міністрів оборони, а також 10 керівників різних міжнародних організацій.

Варто насамперед вказати, на персональний склад офіційних осіб, які були запрошені та дали згоду на участь у Конференції. Зокрема, Росію в Мюнхені представляв глава МЗС РФ С. Лавров. Від Німеччини був присутній міністр закордонних справ ФРН Франк-Вальтер Штайнмайер і керівник німецького військового відомства Урсула фон дер Ляйен, від США — держсекретар Дж. Керрі, помічник Президента США з національної безпеки Сюзан Райс, а також кілька сенаторів. Представниками від України на Конференції були міністр закордонних справ Л. Кожара і лідер партії УДАР В. Кличко.

У рамках Мюнхенської конференції з безпеки в 2014 р. суть якої полягала в тому, що було презентовано нову парадигму зовнішньої політики, — Німеччина повинна більш активно брати участь у розробці та просуванні дипломатичних рішень поточних конфліктів, намагаючись запобігти їх ескалації та не доводити до необхідності використовувати війська.

Так, на Конференції українському питанню було відведено чималу роль, зокрема обговорювалися внутрішня криза в Україні та події Євромайдану. На цих проблемах ФРН одразу почала відпрацьовувати основну тезу конференції.

Головними меседжами виступів держсекретаря США Дж. Керрі та міністра закордонних справ РФ С. Лаврова на засіданні ювілейної 50-ї Мюнхенської конференції з безпеки стали тези, що стосувалися кровопролитних зіткнень між владою та опозицією в Україні [6].

Зокрема, держсекретарь США Дж. Керрі заявив, що опозиція в Україні має повну підтримку президента США Б. Обами і пообіцяв повну підтримку українській опо-

зиції із Заходу. Водночас міністр закордонних справ РФ С. Лавров звинуватив західні країни в наданні сприяння жорсткому повстанні в Україні, яке виходить з-під контролю.

Аналізуючи виступи учасників Конференції, не можна залишити поза увагою поведінку в.о. глави МЗС України Л.Кожари, який намагався спотворити інформацію про Майдан та надав певну кількість дезінформаційних матеріалів про Україну для їх публікації в російських та європейських ЗМІ. На Конференції йому протистояв В. Кличко, який у своїй промові розповів про бажання народу України бути вільними та впевненими в європейському майбутньому. Напевно після конференції, тоді ще ніхто не міг спрогнозувати розстріл демонстрантів, "блискавичну" втечу клану Януковича та агресію Росії.

За підсумками зовнішньополітичного дискурсу під час ювілейної 50-ї Мюнхенської конференції з безпеки в 2014 р., нами виявлено чітке визначення Німеччиною своєї ролі як ключового гравця на міжнародній арені, що збіглося з початком української кризи та активного залучення Берліну до всіх внутрішньо- та зовнішньополітичних процесів в Україні.

Така активність пояснюється, по-перше, захистом Німеччиною ідеї загальноєвропейського простору (позиція Берліна щодо розширення ЄС завжди була позитивною, при цьому це розширення Німеччина бачить як по горизонталі — територіальне, так і по вертикалі — інституційне), а по-друге, загострення ситуації в Україні є прямою військовою загрозою на безпосередніх кордонах ЄС [6].

Тепер розглянемо тематику зовнішньополітичних дискурсів, які відбулися під час проведення в 2015 р. 51-ї Міжнародної конференції з питань безпеки. У центрі уваги Конференції конфлікт в Україні, зокрема анексія Росією Криму та м. Севастополь, що є найбільшими викликами, з якими стикнувся світ на той час. На цій Конференції були присутні близько 400 політиків, глав держав, глав МЗС і оборонних відомств, експертів та правозахисників із понад 40 країн.

Анексія Росією Криму та м. Севастополь стала відкритим порушенням міжнародного права і була гостро засуджена. Агресія РФ на Сході України продовжує розхитувати післявоєнну архітектуру європейської безпеки. Однак Захід докладає чималих дипломатичних зусиль, щоб урегулювати цей конфлікт. Зокрема в Мюнхені політики та експерти спробували знайти відповіді на запитання, які стосуються фундаментальних європейських засад безпеки.

На Конференції (2015 р.) представлено не тільки варіанти вирішення української кризи, а й найяскравіші меседжі європейських політиків про Україну [7].

Зокрема А. Меркель, канцлер Німеччини, зазначила, що Росія повинна зробити свій внесок у вирішення кризи в Україні. Військовим шляхом ми не можемо це зробити, тому потрібно виконувати Мінські угоди.

С. Ніїністо, Президент Фінляндії наголосив, що не має бути так, коли ми дозволяємо Росії зневажати міжнародні договори, угоди без наслідків; ці наслідки мають бути. Крім того, він підкреслив, що необхідно повністю ізолювати Росію.

Таку ж думку мав і Джо Байден, віце-президент США, який зауважив: якщо Росія не змінить політику щодо українського питання, вона ризикує опинитися в самоізоляції.

Д. Грібаускайте, Президент Литви, закликала до того, що бути готовими підтримати Україну всіма засобами, необхідними для захисту, а не для атаки.

Тема конфлікту на Сході України, поряд з ісламістською загрозою, була однією з ключових аспектів зовнішньополітичного дискурсу на форумі. Суть кількох годин обговорень, дебатів і презентацій можна звести до однієї фрази віце-президента США Джо Байдена: "...тільки Москва може зупинити те, що відбувається зараз в Україні. Не вірте нікому, хто каже вам інше" [7].

У 52-й Мюнхенській конференції, з питань безпеки що відбулася 12 — 14 лютого 2016 р., взяло участь близько 600 високопоставлених представників міжнародної політики, у тому числі близько 30 голів держав і урядів, майже 70 міністрів оборони та закордонних справ, а також 5 голів спецслужб.

Назвемо лише кількох гостей. Так, із США прибув голова зовнішньополітичного відомства Дж. Керрі. Від нашої держави були присутні Президент України Петро Порошенко і міністр закордонних справ України П. Клімкін. Росію представляли прем'єр-міністр Д. Медведєв та міністр закордонних справ С. Лавров. З Франції прибули прем'єр-міністр М. Вальс, міністр закордонних справ Л. Фабіус та міністр оборони Жан-Ів Ле Дріан. Найважливішими представниками Німеччини були міністр закордонних справ Франк-Вальтер Штайнмаєр, міністр оборони Урсула фон дер Ляєн та глава відомства федеральної канцлерки Німеччини П. Альтмаєр. Крім того, були запрошені головні дипломати Ірану та Саудівської Аравії — Дж. Заріф та Адель аль-Джубейр. Така велика кількість відомих політичних фігур не може не привернути увагу мас-медіа: акредитовано 700 журналістів із 48 країн.

На цій конференції Президент України П. Порошенко під час президентських дебатів у рамках Мюнхенської конференції з питань безпеки наголосив, що нині Європа та Україна стоять перед складними безпековими викликами, і перемоги агресора можливо лише об'єднанням зусиллями.

Головним меседжем Д. Медведєва було таке: "...відмовтеся від стримування Росії (зніміть санкції й прийміть кремлівські правила гри), а то вам не уникнути нової холодної війни й "третього світового струсу". Свою промову російський прем'єр виголошував неймовірно жорстко, граючи жовнами й інтонаціями і навіть піднімався навшпиньки, намагаючись злякати аудиторію, яка реагувала на його витівки нервовими смішками.

Російський прем'єр безперервно (навіть у кулуарах) критикував Захід, окремі його країни та організації — США, Велику Британію, Туреччину, ЄС, НАТО, а саме: постійно усіх повчав; настирливо пропонував російські "рецепти" з європейської та світової безпеки; вимагав від Заходу припинити дивитися на Росію як на країну "другого сорту"; повторював мантру про те, що Захід має будувати відносини з Росією "на рівних" та ін [8].

Нам очевидно, що виступ Д. Медведєва був більше розрахований на російську аудиторію: пропагандистські канали мали показати, що знову в усьому винна Україна.

Дивним, на наш погляд, був виступ французького прем'єра М. Вальса, який, з одного боку, закликав росіян не бомбувати мирне населення в Сирії, а з другого — згадав про збитий російський літак, забувши нагадати про причетність Росії до збиття МН-17 над Донбасом.

Отже, тема конфлікту на Сході України, поряд з війною у Сирії, — один із основних аспектів зовнішньополітичного дискурсу на цій Конференції. Суть кількох годин обговорень, дебатів і презентацій можна звести до такого: нині Європа та Україна стоять перед складними безпековими викликами та загрозами, які йдуть від РФ.

Зазначимо, що 17—19 лютого 2017 р. проходила 53-тя Мюнхенська конференція з безпеки, у якій взяли участь близько 500 осіб, серед них 25 глав держав і урядів, а також 80 міністрів оборони і міністрів закордонних справ.

Під час проведення увага головним чином була зосереджена на питаннях пов'язаних з конфліктами в Афганістані й Сирії та війною на Сході України.

Так, Канцлер Німеччини А. Меркель наголосила на роль Німеччини у вирішенні світових військових конфліктів. Зокрема, крім Афганістану і Сирії, вона згадала про війну на Сході України, нормандському форматі переговорів і мінських угодах. Також підкреслила роль НАТО у світлі того, що відбувається у світі, а також зазначила, що самим важливим партнером ЄС є США. Крім того Ангела Меркель укотре зазначила, що Росія підтримує сепаратистів на Донбасі.

Віце-президент США М. Пенс підкреслив, що США підтримує Євросоюз і НАТО. "Ми повинні закликати Росію до відповідальності і вимагати, щоб вона поважала мінські Угоди, і почала деескалацію насильства на Сході України", — заявив віце-президент США.

Глава НАТО Йенс Столтенберг підкреслив важливість НАТО для збереження миру в Європі. "Ми повинні витратити більше та якісніше", — зазначив Столтенберг, маючи на увазі фінансування країнами оборони.

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш висловив свою думку про те, що ініціює реформу організації. За його словами, це необхідно для того, щоб оперативніше приймати рішення для ліквідації криз у світі. "Тільки хороші відносини між державами можуть вирішити такі глобальні проблеми сучасності, як зміна клімату, зростання населення, нестача води та інші", — зазначив генсек ООН. Однією з реформ, за його словами, буде реорганізація контртерористичних сил [9].

У своєму виступі на Конференції Президент України П. Порошенко наголосив, "...що Путін ненавидить Україну глибоко і щиро, але було б помилкою вважати, що апетити РФ обмежуються тільки Україною". "Ми хочемо свободи — Росія хоче покарати нас за це. Єдиний "гріх" був у тому, що ми вирішили жити незалежно, з демократичними цінностями, на нашій власній землі. Підтримка України — це єдиний шлях, щоб зупинити триваючу агресію і змусити РФ поважати міжнародне законодавство і світовий порядок", — заявив глава Української держави.

Отже, на цій Конференції в процесі зовнішньополітичного дискурсу "Майбутнє Заходу: падіння чи повернення?" Росія розглядається як загроза не лише для України, а й для всієї Європи, для майбутнього західної цивілізації.

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що Мюнхенська конференція з безпеки — це виключно дискусійний майданчик, тобто на ній не ухвалюються конкретні рішення, але зовнішньополітичний дискурс та кулуарна дипломатія, як відомо, є передумовою для цих рішень у майбутньому.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження спробуємо виокремити особливості зовнішньополітичного дискурсу у період збройного конфлікту на Сході України в рамках щорічної міжнародної конференції з питань безпеки, що проходила 2014—2017 рр. у Мюнхені.

По-перше, усі соціальні складові в зовнішньополітичному дискурсі в період збройного конфлікту на Сході України в рамках Мюнхенської конференції з безпеки розглядаються крізь призму міжнародних відносин, що характеризуються політикою домінування у світі сильних держав та підкорення їм мілітарно й економічно значно слабших.

По-друге, у зовнішньополітичному дискурсі на Конференції навмисно деякими високоповажними політиками використовуються такі аргументаційні моделі, які насамперед впливають не на розум людини, а на її почуття (мовець звертається до традицій, загальновищезначних авторитетів, соціокультурних цінностей, історичних прикладів тощо). Такій аргументації властива особлива емоційність, яку продемонстрував російський прем'єр Д. Медведєв на 52-й Мюнхенській конференції щодо питань про анексію Росією Криму та м. Севастополь.

По-третє, мова зовнішньої політики прагматично орієнтована на досягнення результатів перерозподілу сил у процесі боротьби за панування у світі. Вона є основним засобом маніпулювання в зовнішньополітичному середовищі. Проголошення політичного тексту тягне за собою об'єктивацію та здійснення влади і призводить до соціальних наслідків у формі відносин домінування-підкорення в суспільстві. Наприклад, виступ російського прем'єра на 52-й конференції був більше розрахований на російську аудиторію. Мета цього виступу є очевидною: пропагандистські Росії канали мали показати, що знову в усьому винна Україна. Російський прем'єр Д. Медведєв приїхав у Мюнхен, щоб наголосити на домінуванні Росії на пострадянському просторі, а не вести діалог щодо вирішення конфлікту в Україні.

По-четверте, комунікативні стратегії зовнішньополітичного дискурсу реалізуються шляхом: масовості комунікації; розмитості меж комунікативного простору; фантомності комунікативних елементів та інших прагматичних прийомів реалізації зовнішньої політики держави, що являє собою сукупність невоєнних практичних заходів, прийомів і методів, застосовуваних з урахуванням конкретних умов і характеру завдань, що потребують вирішення; офіційної діяльності глав держав і урядів, міністрів закордонних справ, відомств іноземних справ, дипломатичних представництв за кордоном, делегацій на міжнародних конференціях щодо досяг-

нення зовнішньої політики держави, захисту прав та інтересів держави.

По-п'яте, зовнішньополітичний дискурс спрямований на майбутній контекст, який важко одразу заперечити чи перевірити.

По-шосте, зовнішньополітичний дискурс є полемічним, що впливає на підбір лексики, на її певну театралізацію. Полемічність спрямована на нав'язування інших цінностей та оцінок, навіювання негативного ставлення до політичного противника.

Перспективою подальших розвідок цієї проблематики є, на наш погляд, дослідження теоретико-методологічних аспектів зовнішньополітичного дискурсу, зокрема розробити якісні методики дослідження зовнішньополітичного дискурсу у сфері зовнішньої політики і політики безпеки. Цей феномен слід досліджувати з врахуванням всієї багатоманітності методологічних інструментів міждисциплінарної сфери.

Література:

1. До другої річниці агресії Росії проти України (20 лют. 2016 р.) / Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. — К.: НІСД. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2321/>

2. Кузьмин П.В. Дискурс как способ политической деятельности / П.В. Кузьмин // Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В.И.Вернадского, Сер.: филология. Т. 19 (58). — Симферополь, 2006. — № 2 — С. 223.

3. Павлуцька В.О. Політичний дискурс: особливості та функції / В.О. Павлуцька // Вісн. Житомирського держ. унів-ту. Вип. 39. Філологічні науки. — Житомир, 2008. — С. 218—221.

4. Петренко І.І. Політичний дискурс: зміст, особливості, функції / І.І. Петренко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1165/89/>

5. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мюнхенська_конференція_з_безпеки

6. Классен И. Новый курс во внешней политике Германии / И. Классен // Международная жизнь. — 2014. — С. 103—112.

7. Мюнхенська конференція з безпеки: 10 тез про Україну [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/nation/1388232-myunhenska-konferenciya-z-bezpeki-10-tez-pro-ukrayinu>

8. Мюнхен — 2016. Висновки для України та світу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/svitovi-dyskusiyi/myunhen-2016>

9. Мюнхенська конференція — 2017: головні питання світової безпеки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/myunhenskaya-konferentsiya-2017-glavnye-voprosy-148725-5585.html>

References:

1. Until the second anniversary of the aggression of Russia against Ukraine (2016), available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/2321/> (Accessed 10 March 2017).

2. Kuzmin, P. V. (2006), Discourse as a way of political activity, vol. 2, p. 223, Simferopol, Ukraine.

3. Pavluska, V. A. (2008), Political discourse: features and functions, no. 39, pp. 218—221, Zhitomir, Ukraine.

4. Petrenko, I. I. (1989), Political discourse: the content, features, functions, available at: <http://vuzlib.com/content/view/1165/89/> (Accessed 10 March 2017).

5. Wikipedia, the free encyclopedia, available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мюнхенська_конференція_з_безпеки (Accessed 11 March 2017).

6. Classen, I. (2014), New course in German foreign policy, pp. 103—112.

7. Munich security conference: 10 theses about Ukraine (2015), available at: <http://forbes.net.ua/ua/nation/1388232-myunhenska-konferenciya-z-bezpeki-10-tez-pro-ukrayinu> (Accessed 11 March 2017).

8. Munich — 2016. Conclusions for Ukraine and the world (2016), available at: <https://day.kyiv.ua/uk/article/svitovi-dyskusiyi/myunhen-2016> (Accessed 12 March 2017).

9. Munich conference — 2017: the main issues of international security (2017), available at: <https://www.rbc.ua/ukr/news/myunhenskaya-konferentsiya-2017-glavnye-voprosy-1487255585.html> (Accessed 12 March 2017).

Стаття надійшла до редакції 17.03.2017 р.

www.agrosvit.info
Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ